

**PERTEMUAN BANDAR, KOMUNITI DAN UNIVERSITI DALAM
SUATU PROJEK ADVOKASI AWAM: KAJIAN KES PROJEK
UNIVERSITI SAINS MALAYSIA DI WILAYAH BANDAR PULAU
PINANG**

oleh

S. Thanam Subramaniam

**Tesis ini diserahkan untuk memenuhi keperluan bagi Ijazah Doktor
Falsafah**

Julai 2015

PENGHARGAAN

Saya merakamkan kesyukuran kepada Tuhan kerana dengan izinnya saya dapat menyempurnakan tesis penyelidikan ini dalam tempoh yang telah ditetapkan. Saya mengucapkan jutaan terima kasih kepada semua pihak yang terlibat secara langsung dan tidak langsung seperti berikut:

Penyelia utama saya iaitu Dr. Sharifah Rohayah Sheikh Dawood dan penyelia bersama saya Profesor Madya Dr. Munir Shuib di atas tunjuk ajar, cadangan-cadangan yang bernas dalam membaiki penulisan tesis dan telah banyak memberikan sokongan moral semasa saya menghadapi masalah berkenaan tesis. Pertolongan beliau berdua tidak dapat saya balas.

Mantan penyelia iaitu Yang Bhg. Prof. Dato' Dr Morshidi Bin Sirat yang merupakan penyumbang idea utama kepada tajuk penyelidikan ini yang kini berada di Kementerian Pendidikan Tinggi sebagai Ketua Pengarah Jabatan Pendidikan Tinggi.

Semua Pensyarah dari Bahagian Geografi Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan khususnya Profesor Madya Dr. Norizan Md Nor sebagai pemeriksa dalam yang membimbing dan banyak memberi nasihat untuk membaiki lagi cara penulisan tesis, Dr. Jabil Mapjabil, Dr. Nooriah Yusof, Profesor Madya Dr. Tarmiji Masron, Encik Aziz Abdul Majid, Profesor Dr. Suriati Ghazali dan Profesor Madya Dr. Narimah Samat.

Keluarga tersayang iaitu Ibu, bapa, adik dan pakcik saudara iaitu Encik Sandra Perumal dan Encik Ratnam Raman. Tidak lupa juga kepada makcik yang tersayang iaitu Papathy, Janaki dan Vasatha. Penyelidik berasa sangat terhutang budi khususnya kepada Encik Ratnam Raman yang telah banyak membantu untuk kerja lapangan dan juga dari segi sumber kewangan. Seterusnya tidak lupa kepada adik tersayang iaitu Panisha Sri yang selalu memberi sokongan moral.

Universiti Sains Malaysia (USM) iaitu Naib Canselor Y. Bhg. Dato. Prof. Omar Osman dari Pejabat Naib Canselor, Bahagian Jaringan dan Industri Masyarakat khususnya bekas Timbalan Naib Canselor iaitu Prof Emeritus Lim Koon Ong dan untuk masa kini Y. Bhg. Profesor Susie See Ching Mey, Cik Rini, Puan Mazni, Puan Salina dan sebagainya, Bahagian Akademik dan Antarabangsa iaitu Profesor Syukri, Bekas Timbalan Naib Canselor Bahagian Penyelidikan dan Inovasi iaitu Profesor Asma, Ketua Bahagian Perpustakaan USM, ketua-ketua projek di mana projeknya telah dipilih secara random kerana telah memberi kebenaran untuk saya mengkaji secara lanjut output mereka.

Pemegang Taruh Wilayah Bandar Pulau Pinang iaitu Majlis Perbandaran Seberang Perai, Jabatan Pendidikan Negeri Pulau Pinang, Unit Perancang Ekonomi Negeri Pulau Pinang (UPEN), Majlis Perbandaran Pulau Pinang, Jabatan Pembangunan Sungai Negeri

Pulau Pinang, Jabatan Alam Sekitar Pulau Pinang, Dewan Undangan Negeri Seberang Jaya iaitu YB Arif, Kesatuan Rukuntetanga Seberang Jaya, Jabatan Mufti Pulau Pinang, Jabatan Muzium Negeri Pulau Pinang, Pusat Urus Zakat Negeri Pulau Pinang, Jabatan Belia cawangan Seberang Perai, Pusat Spastik negeri Pulau Pinang, LPPKN (Lembaga Pembangunan Penduduk dan Keluarga Negeri), Agensi Dadah Kebangsaan Pulau Pinang, Jabatan Botani, Jabatan Kebajikan Negeri Pulau Pinang (Bahagian OKU), Jabatan Pertanian Negeri Pulau Pinang, Jabatan Perhutanan Negeri Pulau Pinang, Jabatan KEMAS Kampung Selamat, Kepala Batas, Jabatan Rumah Nur (Pembangunan Wanita) Kawasan Jawi, Jabatan Pentadbiran YB Balik Pulau, Koperasi Usahawan Kampung Balik Pulau (KUKAM), Pejabat Koperasi Negeri Pulau Pinang, Jabatan Belia dan Sukan Negeri Pulau Pinang, Jabatan Pertanian Balik Pulau, Komuniti 1 Malaysia Jelutong, Pulau Pinang, Persatuan Melayu Pulau Pinang, Persatuan Homestay Negeri Pulau Pinang, Persatuan Gasing Pangkah, Yayasan Budi Penyayang Malaysia (Projek Bananas), KUNITA- Perkumpulan isteri – isteri Nelayan Teluk Bahang dan Pulau Aman, Penggiat Seni Kebudayaan dan Warisan Pulau Pinang, Sahabat Alam Malaysia (SAM), PIFWA, RAPID Penang, St Nicholas Home, Peserta Payung Negeri Pulau Pinang, *Socio Economic Research Institute* (SERI) dan ia dikenali sebagai Institusi Pulau Pinang, Sahabat Alam Malaysia (SAM), PIFWA, Rapid Penang, St Nicholas Home, Peserta Payung Negeri Pulau Pinang, Yayasan Bina Ilmu, KARISMA Pulau Pinang dan Persatuan Pengguna Pulau Pinang (CAP).

Juga kepada Encik Ardi yang membantu dalam kerja pemetaan, Ibu angkat iaitu Makcik Maznah dan Makcik Mary, rakan tersayang iaitu Ooi Poi Ling. Daripada Institusi Penyelidikan Pendidikan Tinggi Negara (IPPTN) iaitu Encik Asnizal, Encik Tirmuzi, Encik Ridzuan, Puan Julia, Puan Nazeerah, Puan Nooraini dan Puan Kamsiah. Adik-adik angkat yang tersayang iaitu Mahfuzah, Ain, Lalitha, Yana, New, May, Shuhada dan Rabiyyatul. Selain itu kakak-kakak angkat iaitu Kak Sakthy dan Kak Krishna.

S. Thanam Subramaniam
Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan
Universiti Sains Malaysia
Pulau Pinang
31 July 2015

SENARAI KANDUNGAN

PENGHARGAAN	Muka Surat
SENARAI KANDUNGAN	iv
SENARAI JADUAL	x
SENARAI RAJAH	xii
SENARAI PETA	xv
SENARAI SINGKATAN	xvii
ABSTRAK	xxi
<i>ABSTRACTS</i>	xxiii

BAB SATU: PENGENALAN

1.1	Pengenalan	1
1.2	Latar Belakang dan Konteks Kajian	8
1.3	Isu dan Permasalahan Kajian	9
1.4	Objektif Kajian	15
1.5	Kawasan dan Skop Kajian	16
1.6	Kepentingan Kajian Untuk Bidang Geografi	18
1.7	Kaedah Kajian	19
1.8	Analisis Data	20
1.9	Batasan Kajian	21
1.10	Organisasi tesis	21

1.11	Kesimpulan	24
------	------------	----

BAB 2: TINJAUAN LITERATUR

2.1	Pengenalan	25
2.2	Peranan Universiti dalam Pembangunan Wilayah Bandar melalui LUKS	26
2.3	Definisi dan Konsep	27
	2.3.1: Universiti	27
	2.3.2: Bandar	28
	2.3.3: Komuniti	29
	2.3.4: Advokasi	29
	2.3.5: Konsep Wilayah Bandar	30
	2.3.6: Konsep Luar Bandar	32
	2.3.7: Konsep Pinggir Bandar	33
	2.3.8: Konsep Pembangunan <i>Leapfrog</i>	34
2.4	Konsep Libatsama Universiti Dengan Komuniti Setempat (LUKS) Untuk Pembangunan Wilayah	34
2.5	Peranan Universiti dalam pembangunan wilayah melalui LUKS	43
2.6	Sumbangan Universiti Melalui LUKS untuk Pembangunan Wilayah	46
	2.6.1 Pembangunan Modal Sosial melalui LUKS untuk Pembangunan wilayah	46 47
	2.6.2 Pembangunan Modal Ekonomi melalui LUKS untuk Pembangunan Wilayah	48 49

	2.6.3 Pembangunan budaya melalui LUKS untuk pembangunan wilayah	
	2.6.4 Pembangunan persekitaran melalui LUKS untuk Pembangunan Wilayah	
2.7	Matlamat Dan Objektif LUKS Dari Sudut Universiti untuk pembangunan wilayah	51
2.8	Matlamat Dan Objektif LUKS Dari Sudut Komuniti Setempat	53
2.9	Jenis <i>Engaged Scholarship</i>	56
2.10	Kaedah Mempraktikkan LUKS Untuk Pembangunan Wilayah	58
2.11	Mekanisme Aktor Dalam LUKS	61
2.12	Mekanisme Bukan Aktor dalam LUKS	63
2.13	Proses– proses Libatsama dalam LUKS yang menyumbang pembangunan wilayah	67
2.14	Alat Pengukur LUKS	70
2.15	Halangan dan Cabaran dalam Mempraktikkan LUKS	75
2.16	Faktor–faktor dalam Mempraktikkan LUKS Secara Berjaya dalam konteks wilayah	80
2.17	Teori–teori yang Menjadi Landasan Asas Peranan Universiti dalam Mentransformasikan Wilayah Bandar Melalui LUKS	82
2.18	Pemilihan Teori Program Sebagai Teori Asas Penyelidikan	93
2.19	Model–model Berkaitan LUKS	96
2.20	Fokus Kajian: Model <i>Triple Helix</i> Bagi Menggambarkan Peranan Universiti dalam Mentransformasikan Wilayah Bandar Melalui LUKS	98
2.21	Pengubahsuaian Model <i>Triple Helix</i> Sebagai Model	100

	Asas Untuk Penilaian Mekanisme Aktor LUKS dalam Mentransformasikan Pembangunan Wilayah Bandar	
2.22	Latar Belakang IPT dan Senario LUKS Di Negara Malaysia	105
2.22.1	Sejarah Perkembangan dan Pembangunan Pendidikan Tinggi Di Malaysia	105
2.22.2	Penubuhan Kementerian Pendidikan Tinggi (KPT)	108
2.22.3	Penubuhan Pelan Strategik Pengajian Tinggi 2020 dan Pelan Tindakan Pengajian Tinggi Negara 2007- 2020	110
2.22.4	Kepentingan LUKS Di Malaysia	111
2.22.5	Sumbangan Dan Usaha Negara Malaysia dalam Mempraktikkkan LUKS	113
2.23	Masalah–masalah Yang Sedang Dihadapi Oleh IPT Di Malaysia Dalam Mempraktikkan LUKS	115
2.24	Kerangka Konseptual Kajian Untuk Transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang Melalui Libatsama Universiti-Komuniti Setempat : Suatu Analisis Pojek–projek Komuniti USM	119\
2.25	Sumbangan Penyelidikan yang Sedang Dilakukan	122
2.26	Kesimpulan	124

BAB 3: LATAR BELAKANG KAWASAN DAN METODOLOGI KAJIAN

3.1	Pengenalan	125
3.2	Pernyataan Masalah Di Kawasan Kajian	126
3.3	Kategori Wilayah Bandar Pulau Pinang Di Peringkat Negara Malaysia	129
3.4	Fokus Kajian: Sempadan Wilayah Bandar Pulau Pinang	131
3.5	Situasi Georgrafi Wilayah Bandar Pulau Pinang	134

3.6	Populasi Mengikut Daerah Utama Di Wilayah Bandar Pulau Pinang	136
3.7	Tahap Pendidikan	138
3.8	Ciri-ciri Ekonomi Wilayah Bandar Pulau Pinang	139
3.9	Struktur Pentadbiran Wilayah Bandar Pulau Pinang	141
3.10	Badan Bukan Kerajaan Wilayah Bandar Pulau Pinang	143
3.11	Pendidikan dan Institusi pengajian awam Di Wilayah Bandar Pulau Pinang	144
3.12	Sampel IPT USM Sebagai Fokus Kajian	148
3.13	Suatu Pengenalan Kepada Jenis Badan Pentadbir Utama, Pusat Pengajian Jabatan Lain dalam USM	149
3.14	USM dalam LUKS Sejak Tahun 1970-an	150
3.15	Penubuhan BJIM Di USM	151
3.16	Visi Dan Misi BJIM dalam LUKS	152
3.17	Projek Libatsama BJIM dengan Komuniti Setempat:Orang Awam	153
3.18	Projek Libatsama BJIM dengan Pihak Industri	154
3.19	Fokus Kajian: Projek Komuniti BJIM USM dengan Komuniti Setempat iaitu Orang Awam Wilayah Bandar Pulau Pinang	155
3.20	Projek – projek Terpilih Dalam Kawasan Bandar	156
3.21	Projek – projek yang Terpilih dalam Kawasan Pinggir Bandar	159
3.22	Projek – projek yang Terpilih dalam Kawasan Pembangunan <i>Leapfrog</i>	160
3.23	Projek – projek yang Terpilih dalam Kawasan Luar Bandar Wilayah Bandar Pulau Pinang	160

3.24	Projek – projek yang Terpilih dalam Kampus USM	164
3.25	Fokus kajian	166
3.26	Metodologi <i>Post – Positivisme</i>	168
3.27	Strategi Penyelidikan	169
3.28	Kaedah Pengumpulan Data	171
	3.28.1:Kaedah Kualitatif	171
3.29	Kaedah Pengutipan Data Kualitatif	172
	3.29.1 Kaedah Kualitatif	172
	3.29.2:Temu Bual Secara Mendalam	173
	3.29.3:Temu Bual Kumpulan Tumpuan	175
	3.29.4:Sumber dan Jenis Data	176
3.30	Kaedah Pengutipan Data Kualitatif	178
	3.30.1 Persampelan Rawak Dan Tujuan	179
	3.30.2 Persampelan Tidak Rawak dan Bertujuan	181
3.31	Kajian Rintis	182
3.32	Merakam Data	183
3.33	Kaedah Analisis Data	183
	3.33.1:Analisis Kandungan	183
	3.33.1.1:Alat Pengukur Spektrum Libatsama	185
	3.33.1.2:Alat pengukur REAP 2	187
3.34	Pertimbangan Etika	191
3.35	Angkubah dan Set Soalan Yang Ditanyakan Kepada	191

	Responden	
3.36	Proses Penyelidikan	195
3.37	Kesimpulan	197
BAB 4	TADBIR URUS, PROSES DAN HASIL	
4.1	Pengenalan	199
4.2	Peranan (USM) Pembangunan Wilayah Bandar Pulau Pinang Dari Sudut LUKS	200
	4.2.1 Peranan Jabatan Utama USM dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang	200
	4.2.2 Peranan Pusat Perkhidmatan USM dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang	205
	4.2.3 Rumusan Analisis Menggunakan Alat Pengukur Spektrum Libatsama	211
		211
	4.2.3.1 Tahap Libatsam oleh USM	
	4.2.3.2 Tahap Libatsam oleh USM- Badan Kerajaan Di Wilayah Bandar Pulau Pinang	216
	4.2.3.3 USM – Badan Bukan Kerajaan	221
4.3	Sumbangan Universiti Sains Malaysia (USM) Sebagai Penggerak Kepada Transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang dari Sudut LUKS.	226
	4.3.1 Penyediaan Peta Taburan	226
	4.3.2 Libatsama Kesarjanaan (<i>Engaged Scholarship</i>) dalam projek LUKS USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang dalam tempoh 2008 hingga 2010	241
	4.3.3 Jenis-jenis Komuniti yang Terlibat Dalam Projek LUKS di Wilayah Bandar Pulau Pinang Dari Tahun 2008 Hingga 2010	247

4.3.4	Jenis Komuniti Spesifik Dalam Projek LUKS di Luar Kampus USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang Dari Tahun 2008 hingga 2010.	249
4.3.5	Jenis Sumbangan yang Dijangkakan Daripada Projek Libatsama di Luar Kampus USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang dalam Tempoh 2008 Hingga 2010.	256
4.4	Sumbangan Projek-projek Komuniti yang Dijalankan Dalam Kampus USM	264
4.4.1	Taburan Projek Komuniti Dalam Kampus(USM)2010	264
4.4.2	Jenis Komuniti yang Terlibat sama dalam Projek Komuniti Di dalam Kampus USM	266
4.4.3	Jenis Libatsama Kesarjanaan (<i>Engaged Scholarship</i>) yang digunakan dalam Projek Libatsama Di dalam Kampus (USM)	267
4.4.4	Jenis Komuniti yang Terlibat dalam Projek Komuniti yang Dijalankan dalam Kampus USM daripada Wilayah Bandar Pulau Pinang.	269
4.4.5	Jenis Sumbangan yang Dijangkakan untuk Projek yang Dijalankan dalam Kampus Bersama Komuniti dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang.	275
4.5	Sumbangan Projek-projek Komuniti USM yang Dipilih Secara Rawak Di Bandar, Luar Bandar, Pinggir Bandar, Kawasan Pembangunan <i>Leapfrog</i> dan Di Dalam Kampus Dalam mentransformasikan Wilayah Bandar Pulau Pinang dengan menggunakan Alat Pengukur REAP 2 LUKS dalam bentuk Matriks.	277
4.5.1	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terpilih dalam Kawasan bandar dengan menggunakan Alat Pengukur REAP 2 LUKS	277
4.5.2	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terpilih dalam Kawasan pembangunan <i>Leapfrog</i> dengan menggunakan Alat Pengukur REAP 2 LUKS	289

4.5.3	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terlibat dalam kawasan Pinggir Bandar dengan menggunakan Alat Pengukur REAP 2 LUKS	292
4.5.4	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terlibat dalam Luar Bandar, dengan Menggunakan Alat Pengukur REAP 2 LUKS	297
4.5.5	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terpilih dalam Kampus (USM) dengan menggunakan Alat Pengukur REAP 2 LUKS	318
4.6	Mengupas Proses dan Mekanisme yang digunakan oleh USM dalam Menyumbang Kepada LUKS Sebagai Penggerak Transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang.	355
4.6.1	Mengupas proses-proses yang terlibat di USM dalam pembentukan polisi dan pentadbiran yang berkonsepkan LUKS.	356
4.6.2	Mengupas proses – proses yang terlibat dalam merancang dan menjalankan projek – projek LUKS USM.	357
4.6.3	Mengupas mekanisme yang digunakan oleh USM dalam menuju ke arah pentadbiran LUKS	362
4.6.4	Mengupas mekanisme yang terlibat dalam projek-projek LUKS USM	362
4.7	Membina Kerangka Model-model Deskriptif yang Menjelaskan Proses dan Mekanisme LUKS Sebagai Penggerak Transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang	366
4.7.1	Model Deskriptif Proses LUKS 1: Proses Permulaan IPTA dan IPTS dalam menuju pentadbiran LUKS di peringkat Universiti.	367
4.7.2	Model Deskriptif Proses LUKS 2: Proses-proses ke arah permulaan LUKS di peringkat wilayah bandar dan seterusnya kepada peringkat Kerajaan Persekutuan	368
4.7.3	Model Deskriptif Proses LUKS 3: Proses-proses menjalankan projek LUKS (Sebelum, semasa dan	

	selepas LUKS).	372
4.8	Model Deskriptif Yang Menjelaskan Mekanisme – Mekanisme Yang Dapat Menyumbang Kepada LUKS	375
	4.8.1 Mekanisme Aktor	375
	4.8.2 Mekanisme Bukan Aktor Dalam LUKS	377
4.9	Faktor–faktor yang menyumbang Kepada Projek LUKS Dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang	381
4.10	Kesimpulan	385
 BAB 5: KESIMPULAN		
5.1	Pengenalan	386
5.2	Penemuan Kajian	386
5.3	Rumusan Hasil Kajian	387
5.4	Implikasi Kepada Teori dan Konsep dan Kefahaman Mengenai Bandar, Komuniti, Advokasi Awam dan USM dalam Konteks Pembangunan Wilayah Bandar Pulau Pinang.	390
5.5	Cadangan Masa Depan	393
5.6	Cadangan Kajian Masa Depan	397
5.7	Sumbangan Kajian	399
5.8	Rumusan	401
 BIBLIOGRAFI		
		402
Lampiran 1	Ukuran Pinggir Bandar Yang Telah Dikutip dalam Kerja Lapangan	430
Lampiran 2	Jenis projek/ aktiviti libatsama dan Tahap dan kekerapan Libatsama USM dengan Pihak EXCO wilayah bandar Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2012	433

Lampiran 3	Jenis projek/ aktiviti libatsama dan Tahap dan kekerapan Libatsama USM dengan Badan kerajaan dan bukan kerajaan wilayah bandar Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2012	435
Lampiran 4	Senarai nama dami untuk projek libatsama USM di luar kawasan kampus dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang	445
Lampiran 5	Senarai Nama Dami untuk Projek Libatsama USM di dalam Kawasan Kampus dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang Negeri Pulau Pinang	450
Lampiran 6	Bahan rujukan bagi setiap elemen yang berkaitan dengan tema penyelidikan	456

SENARAI JADUAL

Jadual	Tajuk	Muka Surat
Jadual 2.1	Halangan kepada universiti dan komuniti dalam mempraktikkan LUKS	79
Jadual 3.1	Populasi yang dianggarkan dalam daerah – daerah utama pada tahun 2009 dan 2010	136
Jadual 3.2	Peratusan pendidikan untuk Wilayah Bandar Pulau Pinang tahun 2000	138
Jadual 3.3	Kadar pertumbuhan produk domestik (%)	141
Jadual 3.4	Senarai IPTA di Wilayah Bandar Pulau Pinang setakat 23 November 2010	145
Jadual 3.5	Senarai IPTS di Wilayah Bandar Pulau Pinang sehingga 23 November 2010	146
Jadual 3.6	Jumlah projek dan jumlah projek utama yang dijalankan dalam kampus dan luar kampus	156
Jadual 3.7	Penentuan Jumlah Sampel Untuk Projek yang Dijalankan Di Luar Kampus	181
Jadual 3.8	Penentuan Jumlah Sampel Untuk Projek yang Dijalankan Dalam Kampus	181
Jadual 3.9	Alat pengukur Spektrum Libatsama	185
Jadual 3.10	Alat Pengukur REAP 2 LUKS untuk mengukur sumbangan dan peranan LUKS dalam transformasi Wilayah Bandar	188
Jadual 4.1	Aktiviti Program berkonsepkan komuniti setempat oleh pelajar USM dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2009	202
Jadual 4.2	Badan Pentadbir Utama USM peranannya terhadap elemen LUKS	203

Jadual 4.3	Jenis Aktiviti Untuk Komuniti Luar Kampus Yang Ditawarkan Oleh Pusat Perkhidmatan USM	209
Jadual 4.4	Tahap Libatsama melalui alat pengukur Spektrum Libatsama	211
Jadual 4.5	Jumlah projek utama dan sub – projek yang dijalankan mengikut kategori kawasan Bandar, luar Bandar, pinggir Bandar dan <i>pembangunan Leapfrog</i> Di Wilayah Bandar Pulau Pinang oleh USM	233
Jadual 4.6	Jenis <i>Engaged Scholarship</i> yang telah digunakan	244
Jadual 4.7	Komuniti spesifik dalam projek LUKS di luar kampus USM pada tahun 2008	252
Jadual 4.8	Komuniti spesifik dalam projek LUKS di luar kampus USM pada tahun 2009	252
Jadual 4.9	Komuniti spesifik dalam projek LUKS di luar kampus USM pada tahun 2010	253
Jadual 4.10	Jenis sumbangan yang dijangkakan untuk projek-projek yang dijalankan di luar kampus USM dari tahun 2008 hingga 2010	256
Jadual 4.11	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terlibat dalam Kawasan Bandar	279
Jadual 4.12	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terlibat dalam Kawasan <i>Leapfrog</i>	288
Jadual 4.13	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terlibat dalam kawasan Pinggir Bandar	291
Jadual 4.14	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terlibat dalam Luar Bandar	296
Jadual 4.15	Hasil Penilaian Terhadap Projek-projek yang Terlibat dalam Kampus	336
Jadual 4.16	Projek LUKS terpilih menunjukkan mekanisme aktor dan bukan aktor xdx3 di peringkat Wilayah Bandar Pulau Pinang.	363

SENARAI RAJAH

Rajah	Tajuk	Muka Surat
Rajah 1.1:	Peranan Universiti melalui LUKS ke atas Pembangunan Wilayah Bandar	7
Rajah 2.1	Peranan IPT mengintegrasikan elemen libatsama	42
Rajah 2.2	Tujuan universiti dan fokus komuniti dalam pembangunan wilayah	45
Rajah 2.3	Jenis Sumbangan melalui LUKS untuk Pembangunan Wilayah	50
Rajah 2.4	Matlamat libatsama universiti dari sudut universiti	52
Rajah 2.5	Matlamat dan objektif komuniti setempat dalam LUKS	55
Rajah 2.6	Mekanisme Bukan Aktor dalam LUKS	66
Rajah 2.7	Halangan dan cabaran dalam mempraktikkan LUKS dan konteks wilayah	78
Rajah 2.8	Model Infusion (<i>Cross - Cutting</i>) untuk penglibatan dengan komuniti	97
Rajah 2.9	Pengubahsuaian Model <i>Triple Helix</i>	103
Rajah 2.10	Kitaran <i>Triple Helix</i> untuk konteks LUKS	104
Rajah 2.11	Kerangka Konseptual Kajian	121
Rajah 2.12	Konteks dan Rumusan Teoritikal LUKS	123
Rajah 3.1	Anggaran Populasi mengikut kumpulan kaum dan etnik di Wilayah Bandar Pulau Pinang untuk Tahun 2011	137
Rajah 3.2	Tahap–tahap yang dilalui dalam strategi penyelidikan Induktif	171
Rajah 3.3	Proses Penyelidikan	196
Rajah 4.1	Bilangan peratus projek komuniti yang dijalankan mengikut kategori kawasan bandar, luar bandar, pinggir bandar dan	240

pembangunan *Leapfrog*.

Rajah 4.2	Jenis <i>Engaged Scholarship</i> yang digunakan oleh projek LUKS diluar kampus USM dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2010.	242
Rajah 4.3	Jenis-jenis komuniti yang terlibat dalam projek LUKS diluar kampus USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2010	248
Rajah 4.4	Komuniti Spesifik dalam projek libatsama di luar kampus USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2010	251
Rajah 4.5	Jenis sumbangan yang dijangkakan daripada projek-projek yang telah dijalankan di luar kampus USM tahun 2008	261
Rajah 4.6	Jenis sumbangan yang dijangkakan daripada projek-projek yang telah dijalankan di luar kampus USM dari tahun 2008 hingga 2010	262
Rajah 4.7	Jenis sumbangan yang dijangkakan daripada projek-projek yang telah dijalankan di luar kampus USM untuk tahun 2009	263
Rajah 4.8	Jenis komuniti yang telah libatsama dalam projek komuniti di dalam kampus USM untuk tahun 2008 hingga 2010	266
Rajah 4.9	Jenis <i>Engaged Scholarship</i> yang digunakan dalam projek libatsama di dalam kampus USM dari tahun 2008 hingga 2010	268
Rajah 4.10	Jenis komuniti spesifik yang terpilih dalam projek komuniti yang dijalankan dalam kampus USM untuk tahun 2008 hingga 2010	271
Rajah 4.11	Jenis komuniti Spesifik yang terpilih dalam projek komuniti yang dijalankan dalam kampus USM untuk tahun 2008	272
Rajah 4.12	Jenis komuniti spesifik yang terpilih dalam projek komuniti yang dijalankan dalam kampus USM untuk tahun 2009	273
Rajah 4.13	Jenis sumbangan yang dijangkakan untuk projek yang dijalankan dalam kampus USM untuk tahun 2008 hingga 2010	276
Rajah 4.14	Proses – proses yang dilalui oleh USM sebelum menjalankan projek LUKS	360

Rajah 4.15	Proses – proses yang dilalui semasa menjalankan projek LUKS	361
Rajah 4.16	Model Deskriptif Proses LUKS 1: Proses Permulaan IPTA dan IPTS dalam menuju pentadbiran LUKS di peringkat Universiti	368
Rajah 4.17	Aliran Proses Permulaan LUKS Dengan Sistem Lama Di Peringkat Wilayah Bandar Pulau Pinang	370
Rajah 4.18	Model Diskriptif Proses LUKS 1 : Aliran Permulaan LUKS Di Peringkat Wilayah Bandar Melalui <i>Top and Down</i> dan <i>Down and Top</i>	371
Rajah 4.19	Model Deskriptif Proses LUKS 3: Proses-proses menjalankan projek LUKS (Sebelum, semasa dan selepas LUKS).	374
Rajah 4.20	Model diskriptif mekanisme aktor	380
Rajah 4.21	Faktor–faktor yang telah merungkai projek LUKS dalam kampus dan di luar kampus yang merangkumi kawasan bandar, luar bandar, pinggir bandar dan pembangunan <i>Leapfrog</i> .	384

SENARAI PETA

Peta	Tajuk	Muka Surat
Peta 3.1	Konurbasi George Town (yang meliputi Negeri Pulau Pinang, Perak dan Kedah).	132
Peta 3.2	Wilayah Bandar Pulau Pinang	133
Peta 3.3	Daerah – daerah utama di Wilayah Bandar Pulau Pinang	135
Peta 3.4	Kampus utama dan Kejuruteraan USM sebagai fokus kajian di Wilayah Bandar Pulau Pinang	149
Peta 4.1	Sempadan bandar Tahun 2008	228
Peta 4.2	Sempadan kawasan bandar Wilayah Bandar Pulau Pinang Tahun 2008	229
Peta 4.3	Sempadan Wilayah Bandar Pulau Pinang merangkumi sempadan bandar, luar bandar, pinggir bandar dan pembangunan <i>Leapfrog</i> di Wilayah Bandar Pulau Pinang	234
Peta 4.4	Peta Lokasi Projek LUKS diluar Kampus USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang dari Tahun 2008 hingga 2010	238
Peta 4.5	Peta Lokasi Projek LUKS diluar Kampus USM di George Town, Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2010	239
Peta 4.6	Jenis <i>Engaged Scholarship</i> dalam projek LUKS di Luar Kampus USM Wilayah Bandar Pulau Pinang dari Tahun 2008 Hingga 2010	245
Peta 4.7	Jenis <i>Engaged Scholarship</i> projek LUKS di luar kampus USM di George Town, Pulau Pinang dalam tempoh 2008 hingga 2010	246
Peta 4.8	Peta Komuniti Spesifik dalam Projek Libatsama diluar Kampus USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang dari tahun 2008 hingga 2010	254
Peta 4.9	Komuniti Spesifik dalam Projek Libatsama diluar Kampus USM di George Town dari Tahun 2008 hingga 2010	255

Peta 4.10	Jenis sumbangan yang dijangkakan daripada projek libatsama di luar kampus USM di Wilayah Bandar Pulau Pinang dalam tempoh 2008 hingga 2010	258
Peta 4.11	Jenis sumbangan yang dijangkakan daripada projek libatsama di luar kampus USM di George Town, Pulau Pinang dalam tempoh 2008 hingga 2010	259
Peta 4.12	Lokasi projek libatsama USM di dalam kawasan kampus antara tahun 2008 hingga 2010	265
Peta 4.13	Peserta dalam Projek Libatsama USM di dalam Kawasan Kampus	274

SENARAI SINGKATAN

GLONACAL	<i>Global +National+ Local</i>
LUKS	Libatsama Universiti dengan Komuniti Setempat
UCU	<i>University Australian Catholic</i>
AUCEA	<i>The Australian university community engagement Alliance</i>
KPT	Kementerian Pendidikan Tinggi
BJIM	Bahagian Jaringan Industri dan Masyarakat
OECD	<i>Organism Economic –Co-operation Development</i>
ODP	<i>Office of the Deputy Prime Minister</i>
UKM	Universiti Kebangsaan Malaysia
USM	Universiti Sains Malaysia
NCA	<i>National Capital Authority</i>
NCCPE	<i>National Co-coordinating Centre for Public Engagement</i>
KUL	<i>Catholic University of Leuven</i>
EG	<i>Engaged Scholarship</i>
CCPH	<i>Community–Campus Partnerships for Health</i>
HEJIM	Hal-ehwal Jaringan Industri Masyarakat
KITE	<i>Centre for knowledge, Innovation, Technology and Enterprise</i>
NCCPE	<i>National Coordination Centre for Public Engagement</i>
REAP	<i>Reciprocity, Externalities, Access, Partnership</i>
CUPP	Program Perkongsian Universiti – Komuniti
HEFCE	<i>Higher Education Funding Council for England’s</i>
HEFCE HE – BCI CCC	<i>Higher Education Business and Community Interaction Corporate Citizenship Company</i>

KPI	Petunjuk prestasi pencapaian
UM	Universiti Malaya
USM	Universiti Sains Islam Malaysia
MIM	<i>Management Institute of Malaysia</i>
RIDA	<i>Rural Industrial Development Authority</i>
DEB	Dasar Ekonomi Baru
UIAM	Universiti Islam Antarabangsa Malaysia
IPTA	Institut Pendidikan Tinggi Awam
IPTS	Institut Pengajian Tinggi Swasta
PTPTN	Perbadanan Tabung Pendidikan Tinggi Negara
UK	<i>United Kingdom</i>
US	<i>United States</i>
UTM	University Teknologi Malaysia
P&P	Penyelidikan dan Pembangunan (P&P)
PSPTN	Pelan Strategik Pendidikan Tinggi Negara
GLC	Syarikat Berkepentingan Kerajaan
ATNEU	<i>Asia Tallories Network of Industry and Community Engaged Universities</i>
AUN	<i>ASEAN University Network</i>
AUN-USR & S	<i>Thematic Network on University Social Responsibility</i>
APUCEN	<i>Asia-Pacific University-Community Engagement Network</i>
DEB	Dasar Ekonomi Baru
RFN	Rancangan Fizikal Negara
NPP	Pelan Fizikal Nasional

SEDC	<i>State Economic Development Corporation</i>
D.Y.M.M	Duli Yang Maha Mulia
MPPP	Majlis Perbandaran Pulau Pinang
JPBD	Jabatan Perancang Bandar dan Desa
UPEN	Unit Perancang Ekonomi Negeri Pulau Pinang
JMTI	Institusi Teknikal Japan Malaysia
IPTTAR	Kolej Tunku Abdul Rahman Institut Perguruan Tun Abdul Razak
AMDI	Institut Perubatan dan Pergigian Termaju
IPPTN	Institusi Penyelidikan Pendidikan Tinggi Negara
IPPT	Institusi Penyelidikan Perubatan dan Pergigian Termaju
SCOMM	Pejabat Komunikasi Strategik
IPS	Institusi Pengajian Siswazah
REAP	<i>Reciprocity, Externalities, Access and Partnership</i>
RCMO	Bahagian Pengurusan dan Kreativiti Penyelidikan
BHEP	Bahagian Hal-Ehwal Pelajar
PPKT	Pusat Pengetahuan, Komunikasi dan Teknologi
ARIS	<i>Advanced Research Initiatives</i>
KANITA	Pusat Penyelidikan Pembangunan Wanita
MPSP	Majlis Perbadanan Seberang Perai
PPIP	Pusat Pengajian Ilmu Pendidikan
CGSS	<i>Centre For Global Sustainability Studies</i>
KUNITA	Perkumpulan Isteri-Isteri Nelayan Pulau Aman
CAP	Persatuan Pengguna Pulau Pinang
LPPKN	Lembaga Penduduk dan Pembangunan Keluarga Negara

SAM	Sahabat Alam Malaysia
OKU	Orang Kurang Upaya
KUKAM	Koperasi Usahawan Kampung
SIP	<i>Student Intership Program</i>

**PERTEMUAN BANDAR, KOMUNITI DAN UNIVERSITI DALAM SUATU
PROJEK ADVOKASI AWAM: KAJIAN KES PROJEK UNIVERSITI SAINS
MALAYSIA DI WILAYAH BANDAR PULAU PINANG**

ABSTRAK

Institusi Pengajian Tinggi (IPT) masa kini telah mula menyedari kepentingan dalam membangunkan wilayah bandar melalui konsep pertemuan bandar, komuniti dan universiti dalam suatu projek advokasi awam. Kajian ini adalah bertujuan untuk melihat peranan dan sumbangan Universiti Sains Malaysia sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang melalui LUKS, menganalisis proses dan mekanisme yang digunakan oleh Universiti Sains Malaysia dalam menyumbang kepada Libatsama Universiti Komuniti Setempat, untuk membangunkan kerangka Model-model Deskriptif yang menjelaskan mekanisme dan proses Libatsama Universiti Komuniti Setempat dan objektif yang terakhir adalah untuk menganalisis hubungan faktor – faktor yang boleh menyumbang kepada Libatsama Universiti Komuniti Setempat. Kaedah yang digunakan dalam kajian adalah Kaedah Kualitatif iaitu terdiri daripada hasil temu bual secara mendalam dengan pihak pentadbir Universiti Sains Malaysia, ketua projek Libatsama Universiti Komuniti Setempat – Universiti Sains Malaysia, pihak pemerintah wilayah iaitu badan kerajaan dan bukan kerajaan dan komuniti setempat daripada projek terpilih kawasan bandar, luar bandar, pinggir bandar dan dari kawasan pembangunan lonjakan. Alat pengukur REAP 2 digunakan untuk melihat sumbangan projek – projek Universiti Sains Malaysia dan alat pengukur Spektrum Libatsama untuk mengenalpasti peranan dan sumbangan dengan pihak pentadbir bersama Universiti Sains Malaysia. Hasil kajian menunjukkan peranan dan sumbangan projek terpilih dalam kajian adalah sederhana dan memuaskan dan begitu juga tahap libatsama oleh pihak pentadbir dengan Universiti

Sains Malaysia adalah pada tahap kedua dan ketiga. Proses dan mekanisme digunakan oleh Universiti Sains Malaysia dalam melaksanakan Libatsama Universiti Komuniti Setempat telah dikenalpasti dan Model diskriptif berkaitan berjaya dibentuk. Seterusnya, faktor – faktor yang mempunyai hubungkait dalam menyumbang Libatsama Universiti Komuniti Setempat berjaya dikenalpasti. Untuk penambakan dan pelaksanaan Libatsama Universiti Komuniti Setempat yang lebih berkesan transformasi dari segi dasar dan kesedaran peranan advokasi awam dalam pembangunan wilayah bandar di Pulau Pinang diperlukan.

**CONVERGENCE BETWEEN CITY, COMMUNITY AND UNIVERSITY IN
PUBLIC ADVOCACY PROJECT: A CASE STUDY OF UNIVERSITI SAINS
MALAYSIA'S PROJECT IN THE CITY REGION OF PENANG**

ABSTRACT

Higher Education Institutions (HEIs) have begun to realise the importance of the city region development through the concept of convergence between city, university and community in public advocacy project. This study is intended to determine the role and contribution of Universiti Sains Malaysia as a transformation enabler in the City Region of Penang through University Local Community Engagement; to analyse the processes and mechanisms used by USM in contributing towards University Local Community Engagement; to develop a framework of descriptive models that explain the mechanism and processes; and lastly, to analyse the correlation factors that can contribute towards University Local Community Engagement. The method used in this study is qualitative method which consists of in-depth interviews with the Universiti Sains Malaysia staff, University Local Community Engagement project leaders, the local governments including NGOs and non NGOs and local communities from the selected project areas of urban, rural, suburban and Leapfrog development. The REAP 2 measurement tool was used to observe the contribution of Universiti Sains Malaysia's projects and the Spectrum Engagement measurement tool was used to identify the role and contribution of the administrators with Universiti Sains Malaysia. The results show that the role and contribution of selected projects in this study is moderate and satisfactory, and the level of engagement between administrators with Universiti Sains Malaysia is in the second and third stages. Processes and mechanisms used by Universiti Sains Malaysia in

implementing University Local Community Engagement have been identified and a related descriptive model has been successfully established. Furthermore, the factors that contribute to University Local Community Engagement were identified. For further improvement and a more effective implementation of University Local Community Engagement projects, the transformation in terms of policy and awareness about the role of public advocacy in the development of Penang City Region is needed.

BAB 1

PENGENALAN

1.1 PENGENALAN

Dalam abad ke 21 ini, faktor globalisasi dan pengantarabangsaan telah memberi dampak dan juga perubahan yang besar terhadap pembangunan sesebuah ruang wilayah. Menurut Margison (2004), proses globalisasi dan pengantarabangsaan merupakan dua perkara yang mentransformasikan semua aspek kehidupan dan persekitaran manusia di mana perubahan yang berlaku di peringkat global dan serantau lazimnya turut dirasai di peringkat nasional dan setempat berdasarkan neksus *GLONACAL* = “*Global+National+Local*” (*GLONACAL*) dalam pendidikan tinggi.

Knight (2003), mendefinisikan konsep pengantarabangsaan sebagai satu proses mengintegrasikan elemen antarabangsa, perhubungan budaya atau dimensi global dalam tujuan, fungsi atau penyampaian pendidikan tinggi. Sebenarnya, konsep “globalisasi” dan “pengantarabangsaan” telah terbukti memberi dampak drastik terhadap landskap pendidikan tinggi sama ada di peringkat global mahupun di peringkat tempatan. Akhirnya, kedua-duanya elemen dikatakan telah memainkan peranan secara langsung dalam pembangunan ruang bandar (Marginson, 2004:175 dan Richert, 2006).

Dalam abad ke 21 ini, universiti dikatakan mempunyai peranan secara langsung dalam pembangunan wilayah. Pada masa yang sama, peranan universiti dalam konteks pembangunan wilayah telah menjadi semakin penting terutamanya dalam ekonomi berasaskan pengetahuan (Arbo dan Eskelinen, 2003). Hal ini kerana, peranan universiti dalam konteks tradisional telah mengalami perubahan yang drastik dan disarankan untuk memberi fokus terhadap pengajaran dan penyelidikan dalam mengatasi masalah yang timbul daripada perubahan struktur sosioekonomi dalam konteks wilayah (Arbo dan Eskelinen, 2003). Berikutan dengan itu, kerjasama di antara universiti, komuniti dan bandar adalah menjadi satu kemestian untuk memperoleh sumbangan yang tinggi dan mencapai ciri – ciri advokasi awam. Universiti dirujuk sebagai satu sumber yang penting dalam menjana inovasi, sebagai sumber perundingan dengan pihak pentadbir, pembangun modal manusia yang berkebolehan dan menjadi satu aktor yang mampu menyelesaikan masalah berkaitan dalam sesuatu ruang bandar (Arimoto dan Morgan 2005:1) dan (California State University (CSU), 2010).

Pada masa sekarang, dalam kebanyakan universiti, pelaksanaan Libatsama Universiti dengan Komuniti Setempat (LUKS) menjadi satu motif yang utama. Sebenarnya, LUKS bukannya satu dimensi yang baru. LUKS telah menjadi satu tumpuan penting di kebanyakan negara global. Mengikut Ramaley (2005:18), LUKS dikatakan sebagai satu hubungan yang mempunyai objektif dan agenda bersama iaitu antara universiti dan komuniti setempat dalam konteks pertemuan bandar. Pada akhirnya penglibatan sama ini memberi kelebihan kepada komuniti setempat, universiti dan juga pembangunan sesebuah ruang geografi. Hal ini dapat dilihat dengan jelas menerusi *The Australian*

University Community Engagement Alliance (AUCEA) (2006), yang telah menyumbang kepada istilah LUKS. Istilah ini dirujuk sebagai perhubungan dua hala dengan universiti dalam membentuk usaha sama untuk mendapat manfaat yang tinggi. Pada peringkat awal, penglibatan sama ini boleh dibahagikan kepada tiga jenis, seperti yang dirumuskan oleh Strom (2011:36) daripada Boyer (1990) iaitu; pengajaran dan pembelajaran, penyelidikan dan penemuan, dan komuniti dan penyelidikan. Sebenarnya LUKS merupakan sebahagian daripada advokasi awam. Peranan universiti tidak hanya menjurus kepada pengajaran dan penyelidikan sahaja tetapi pada masa kini penemuan LUKS adalah disedari penting dalam mentransformasikan sesebuah bandar dengan penemuan dengan universiti dan komuniti setempat yang tinggal dalam ruangnya. Dalam situasi kontemporari dan juga di masa hadapan, universiti bukan sahaja di seru untuk mempraktikkan LUKS tetapi lebih fokus peranannya dalam konteks advokasi awam untuk mendapat impak yang lebih tinggi dan untuk terus bertindak balas terhadap sebarang masalah sosioekonomi yang telah dihadapi secara lestari.

Jika dilihat dalam bidang geografi, sebelum ini, kebanyakan kajian yang dijalankan lebih menekankan peranan kepada sektor perindustrian dalam ruang bandar. Namun, kini, ahli geografi sudah mula memberi penekanan terhadap peranan universiti dalam mentransformasikan ruang bandar melalui LUKS. Perkara ini menunjukkan bahawa, pertemuan bandar, komuniti dan universiti adalah penting melalui konteks LUKS dalam memindahkan pengetahuan untuk menyelesaikan masalah sosioekonomi yang dengan jelas menampakkan kebergantungan kepada sumbangan universiti dalam bentuk pembangunan modal sosial, pembangunan modal ekonomi, pembangunan budaya dan

pembangunan persekitaran. (Sybille Reichert, 2006; Brukaradt et al. 2004; Garlick, 2001; Goldsworthy, 2006; Longley 2005; Neller, Hall & Eastall 2006; Shadbolt dan Kay, 2005 dan OECD, 2007). Pertemuan antara komuniti dan universiti adalah satu konsep yang berbeza dengan libatsama yang dipraktikkan oleh komuniti bersama dengan agensi kerajaan dan bukan kerajaan.

Scott dan Storper (2014), menjelaskan mengenai nexus ruang tanah bandar di mana ia perlu mengenal pasti aspek utama dalam proses pembandaran yang menjadi asas untuk pembentukan ruang bandar seperti ruang pengeluaran dalam pelbagai rupa, rangkaian, dinamik kumulatif kelompok dan pengasingan. Pada masa yang sama, kajian oleh Scott dan Storper (2014) menunjukkan bahawa, dalam bidang geografi bandar, aktor seperti firma dan isi rumah mewakili unsur-unsur asas dua bahagian luas nexus tanah bandar di mana tumpuannya adalah kerja dan pekerjaan tertumpu, dan ruang sosial bandar di kawasan kejiranan kediaman, biasanya dibezakan melalui elemen–elemen seperti pendapatan, bangsa, dan kelas.

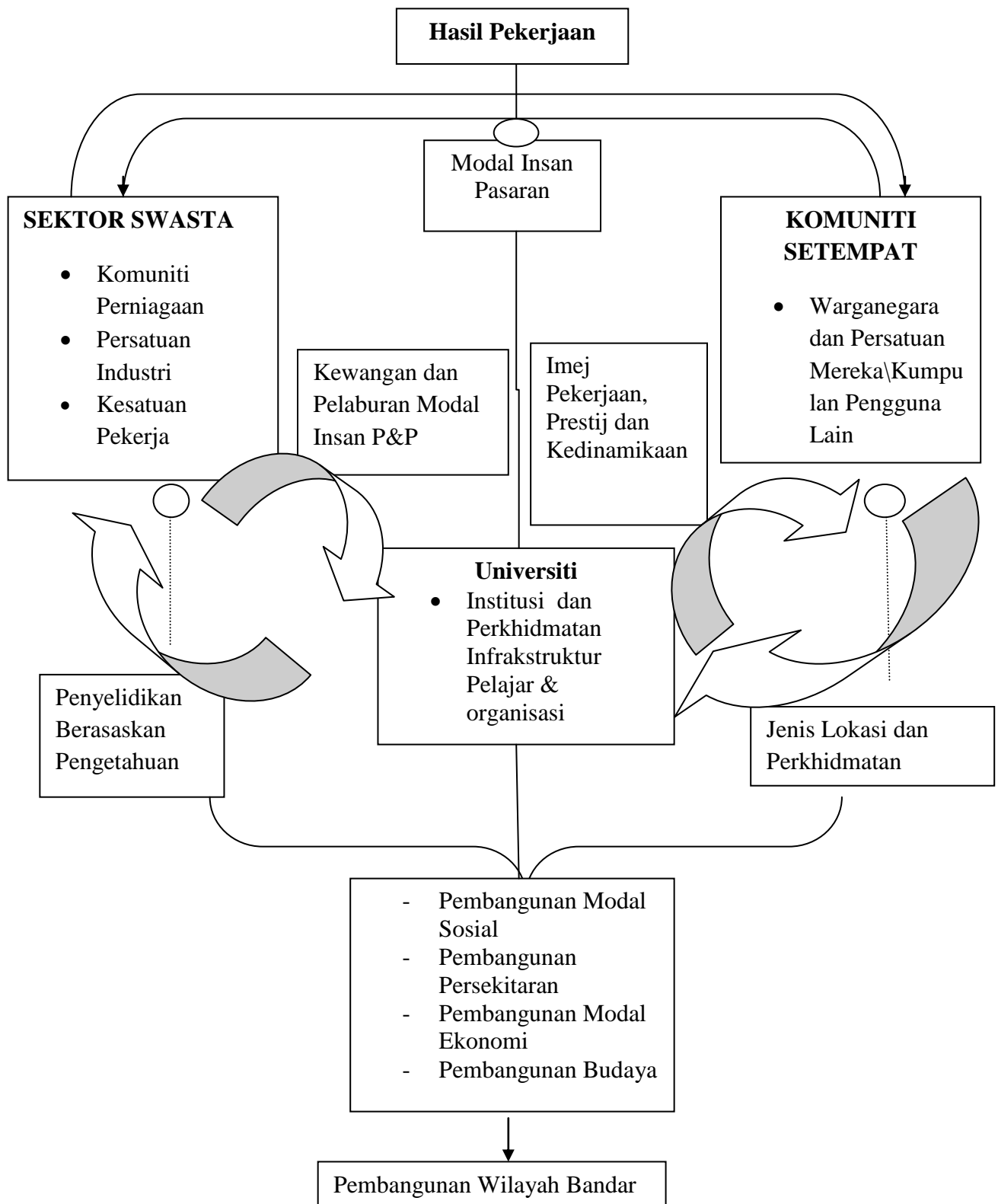
Sehubungan dengan itu, dalam abad ke-21 ini, dalam nexus tanah bandar, pertemuan aktor-aktor seperti aktor universiti bersama komuniti dan badan pentadbir adalah penting. Dalam pertemuan bandar, universiti menjadi satu aktor yang penting melalui pelbagai bentuk aktiviti LUKS yang sedang dipraktikkan khususnya dalam suatu projek yang berkonsepkan advokasi awam yang sedang dilakukan dalam ruang bandar. Dalam pengurusan dan pelaksanaan sesuatu LUKS dalam bentuk projek advokasi awam, universiti boleh menjadi satu agen perubahan utama kepada pembangunan komuniti dan

ruang wilayah melalui aktiviti penglibatan sama. Saran (2009) dan Holland (2005:3), telah bersetuju bahawa ekonomi yang berasaskan pengetahuan yang berinovasi dan berteknologi tinggi memerlukan LUKS dalam mencapai keperluan sosial nasional terutamanya komuniti setempat.

Walau bagaimanapun, ciri-ciri LUKS yang baik hanya dapat dicapai sekiranya memahami maksud, prinsip dan proses yang terlibat seperti yang ditekankan oleh University Australian Catholic (UCU) (Howard, 2007:4). Mengikut UCU, terdapat beberapa elemen dalam memastikan kejayaan LUKS. Pertama, LUKS memerlukan satu perhubungan dan hubungan kerjasama. Kedua, faedah yang bernilai boleh menyumbang kepada kerangka keadilan sosial. Ketiga, struktur yang menyokong ciri-ciri kelestarian dalam penglibatsamaan. Keempat adalah sambutan dan penghargaan oleh universiti dan komuniti terhadap kemajuan yang telah dicapai (Howard, 2007:4). Secara umumnya, sumbangan terhadap pembangunan wilayah melalui peranan universiti melalui LUKS adalah terdiri daripada Pembangunan Modal Sosial, Pembangunan Budaya, Pembangunan Modal Ekonomi dan Pembangunan Persekitaran.

Dengan merujuk kepada Model hubungan universiti dan bandar lestari yang telah diubahsuai daripada Russo et al. (2007), yang jelas menunjukkan bahawa universiti mempunyai hubungan secara langsung dengan pemegang tanah dan komuniti dalam sesebuah bandar yang berkonsepkan lestari. Universiti terdiri daripada institusi dan perkhidmatan, infrastruktur, pelajar dan organisasi. Seterusnya, sektor swasta pula terdiri daripada komuniti perniagaan, persatuan industri dan kesatuan pekerja. Justeru itu,

sektor swasta merupakan kumpulan komuniti yang terdiri daripada warganegara dan persatuan, kumpulan pengguna lain dan institusi. Dalam mencapai modal insan pasaran untuk hasil pekerjaan, universiti adalah berperanan sebagai imej pekerjaan, prestij dan kedinamikan, sebagai sumber kewangan dan pelaburan, modal insan penyelidikan dan pembangunan dalam mencapai modal insan pasaran. Kerjasama universiti dengan sektor swasta mampu mewujudkan penyelidikan berasaskan pengetahuan. Pada masa yang sama, kerjasama antara komuniti dan universiti adalah sebagai satu lokasi perkhidmatan. Bagi pernyataan lanjut rujuk Rajah 1.1 diterjemahkan dan diubahsuai daripada Nurhazliyana Hanafi dan Norizan Md. Nor daripada Russo et al. (2007).

Rajah 1.1: Peranan Universiti melalui LUKS ke atas Pembangunan Wilayah Bandar
 Sumber: Diterjemahkan dan diubahsuai daripada Nurhazliyana Hanafi dan Norizan Md. Nor daripada Russo et al. (2007)

1.2 Latar Belakang dan Konteks Kajian

Kajian ini sebenarnya berfokus pada pertemuan bandar dalam konteks LUKS di mana memberi tumpuan khusus terhadap peranan bersama Universiti-Komuniti-Pentadbir dalam pembangunan wilayah bandar. Kajian ini, berteraskan hubungan dinamik neksus globalisasi-pengantarabangsaan-pendidikan tinggi dan implikasinya kepada komuniti setempat terhadap ruang geografi (Knight, 2003:4). Universiti dipercayai boleh menjadi satu aktor yang relevan kepada komuniti setempat untuk pembangunan wilayah. Desakan globalisasi dan pengantarabangsaan menyebabkan universiti lebih cenderung untuk terlibat dengan dunia luar berbanding komuniti setempat (Knight,2003:4). Perkara ini perlu diperbetulkan kerana neksus GLONACAL telah menyatakan bahawa kesan globalisasi juga saling berkait di peringkat setempat (Knight,2003:4). Kedinamikan neksus GLONACAL dan implikasinya terhadap peringkat global dan setempat terdiri daripada elemen masyarakat yang berpengetahuan, pasaran ekonomi, sains dan teknologi, liberalisasi perdagangan dan kerajaan seperti yang dihuraikan oleh Knight (2003:4).

Justeru, kajian ini berkisar kepada proses dan mekanisme yang diperlukan untuk penglibatan sama secara efektif antara universiti dengan komuniti setempat. Hal ini kerana dalam nexus tanah bandar pertemuan bandar oleh universiti, komuniti setempat dan badan pentadbir perlu melalui LUKS, proses dan mekanisme yang tepat adalah perlu disenaraikan dan diberi perhatian yang serius untuk memperoleh sumbangan yang terbaik. Maka, satu model deskriptif bagi menjelaskan proses penglibatan sama dan mekanisme yang dapat menggerakkannya perlu dibentuk sebagai panduan asas kepada

universiti, pemerintah dan komuniti setempat dalam memperoleh sumbangan yang terbaik sesebuah wilayah bandar ke arah lebih positif. Berikutan dengan impak globalisasi dan pengantarabangsaan, aktiviti penglibatan sama perlu diperbanyakkan dan mengenal pasti faktor-faktor yang boleh menyumbang kepada aktiviti ini.

1.3 Isu dan Permasalahan Kajian

Dalam konteks ruang geografi, abad ke-21 ini telah membawa perubahan ekonomi secara mendadak iaitu daripada ekonomi yang berasaskan perindustrian kepada ekonomi yang berasaskan berpengetahuan. Perubahan ini telah memberi galakkan kepada masyarakat, di mana universiti mempunyai peranan dalam pertemuan dengan bandar dalam konteks LUKS. Rancangan Malaysia dari kedua hingga kesepuluh jelas menunjukkan bahawa terdapat pelbagai jenis transformasi yang telah dilakukan disebabkan tekanan pembangunan sosioekonomi yang telah dihadapi. Dari tempoh tahun 1956 hingga 1960, Rancangan Malaysia Pertama telah dirancang untuk membaik pulih pembangunan negara selepas kemerdekaan. Selepas itu, Rancangan Malaysia Kedua dan Ketiga telah dirancang untuk memajukan penduduk luar bandar untuk merapatkan jurang perbezaan antara kawasan bandar dan luar bandar.

Rancangan Malaysia Ketiga (RM3) yang telah dijalankan dari tahun 1976 hingga 1980 dalam tempoh Dasar Ekonomi Baru (DEB), juga mempunyai matlamat yang sama dengan RMK2 dan RM4 sekali di mana tumpuan utamanya adalah bagi membasmi kemiskinan dan menyusun semula masyarakat. Manakala dalam RM 5, RM6, RM7 dan RM8 lebih bermotif untuk meningkatkan sektor perindustrian dalam negara Malaysia.

Misalnya dalam RMK5, kerajaan telah melonggarkan peraturan mengawal hak milik syarikat dan pelesenan dalam sektor swasta. Selepas tempoh tersebut, perkembangan teknologi yang berterusan telah menyebabkan modal kapital dan komuniti setempat telah beralih dari ekonomi yang berdasarkan perindustrian kepada ekonomi yang berdasarkan pengetahuan yang memberi kelebihan terhadap teknologi serta cabaran terhadap fiskal pendidikan tinggi dan perubahan sosioekonomi dan budaya.

Dengan ini, kerajaan telah menggubal pelbagai jenis polisi melalui RM9 dan RM10 dalam menghadapi segala tekanan pembangunan yang berteraskan inovasi, berteknologi tinggi dan berpengetahuan. Hal ini jelas menunjukkan bahawa, setelah kerajaan sedar kepentingan transformasi dari segi ekonomi dan masyarakat Malaysia lebih sesuai dirujuk sebagai masyarakat yang memerlukan pengetahuan dan pemindahan pengetahuan perlu dijalankan melalui peranan universiti dalam bentuk projek advokasi awam. Dari segi sosial pula, taraf hidup rakyat berdasarkan pengetahuan semakin meningkat dan sekaligus menjurus kepada transformasi dalam aspek budaya. Oleh hal yang demikian, peranan universiti berurusan secara langsung dengan komuniti setempat dalam konteks pembangunan ruang wilayah adalah sangat penting.

Kebanyakan negara tidak terkecuali termasuk Malaysia yang memerlukan kemahiran, inovasi dan pengetahuan baru daripada universiti dalam mengeluarkan produk perindustrian. Masalah seperti ini juga dihadapi oleh kebanyakan negara perindustrian dan kini di negara Malaysia seperti di negeri Pulau Pinang (Ma Chi Sato, 2007: 34). Berikutan dengan itu, Rancangan Malaysia Kesembilan dan yang Kesepuluh lebih

menekankan kepada 5 teras iaitu; Meningkatkan nilai tambah dalam ekonomi negara, Meningkatkan keupayaan pengetahuan dan inovasi serta memupuk minda kelas pertama, Menangani ketidaksamaan sosioekonomi yang berterusan, Meningkatkan tahap dan kemampuan kualiti hidup dan mengukuhkan keupayaan institusi dan pelaksanaan negara. RMK 9 dan RM 10 lebih banyak menyatakan kepentingan ekonomi yang berasaskan berpengetahuan dan memerlukan teknologi dan inovasi yang baru untuk meningkatkan produktiviti (Unit Perancang Ekonomi (UPE), 2010). Berikutan dengan itu, kepentingan peranan aktor universiti bersama aktor kerajaan dan bersama orang awam seperti pihak industri yang ditekankan dalam Modal *Triple Helix* oleh Etzkowitz, (2002) telah dirasakan penting khususnya dalam konteks pembangunan wilayah bandar seperti Pulau Pinang yang mula memberi fokus misalnya dalam meningkatkan kemahiran, membangunkan kluster perindustrian, menumpukan kepada pelaburan berkualiti yang menyokong aktiviti nilai ditambah tinggi serta meningkatkan aktiviti penyelidikan dan pembangunan (R&D) (Unit Perancang Ekonomi (UPE), 2010).

Kepentingan LUKS khususnya dalam bentuk projek-projek advokasi awam untuk menjalankan peranan dan menyumbang kepada pembangunan bandar menunjukkan semakin penting. Di Malaysia antara kajian awal tentang peranan universiti, komuniti setempat dan kerajaan dalam pertemuan bandar untuk transformasi drastik melalui LUKS. Misalnya oleh OECD (*Organisation Economic Co-operation Development*) (2010) dan Saran (2009) yang jelas membuktikan bahawa kepentingan universiti dalam pembangunan wilayah bandar perlu di baik pulihkan dan memerlukan satu transformasi yang drastik.

Selaras dengan hasrat untuk meningkatkan lagi penglibatan sama universiti di Malaysia, maka pada 1 September 2007, Kementerian Pendidikan Tinggi (KPT) telah mewujudkan jawatan Timbalan Naib Canselor untuk Jaringan Industri dan Masyarakat dan Bahagian Jaringan Industri Masyarakat (BJIM). Di samping itu, *University Strategic Enhancement Plan for Industry/Community Collaboration* telah digubal pada tahun 2010 (KPT, 2010). Perkara ini jelas menunjukkan bahawa kerajaan Malaysia mempunyai kesedaran dalam menyeru pihak universiti untuk melibatkan diri dalam pembangunan bandar.

Dalam konteks negeri Wilayah Bandar Pulau Pinang telah menjadi satu ruang atau kawasan geografi yang utama dan berkaitan antara sama lain yang terdiri daripada pusat atau bandar, luar bandar, pinggir bandar dan sebagainya. Wilayah Bandar Pulau Pinang sebenarnya mempunyai satu hubungan yang berkaitan sama ada dari segi ekonomi, sosial dan politik. Contohnya, hubungan dengan sempadan bandar seperti Butterworth, Bukit Mertajam, Nibong Tebal dan sebagainya. Tekanan globalisasi dan pengantarabangsaan telah memberi kesan yang drastik terhadap Wilayah Bandar Pulau Pinang. Kepentingan peranan universiti dalam mentransformasikan Wilayah Bandar Pulau Pinang semakin menyerlah. Komuniti setempat khususnya industri memerlukan teknologi yang mampu menginovasi hasil industri yang dikeluarkan. Cara mengorganisasikan sumber teknologi dalam produktiviti dan pembahagian barang dan perkhidmatan juga telah mengalami perubahan (Wong, 2009:2).

Tekanan globalisasi dan pengantarabangsaan telah memberi kesan yang drastik terhadap Pulau Pinang. Kepentingan peranan universiti dalam mentransformasikan Wilayah Bandar Pulau Pinang semakin menyerlah. Komuniti setempat khususnya industri memerlukan teknologi yang mampu menginovasi hasil industri yang dikeluarkan. Cara mengorganisasikan sumber teknologi dalam produktiviti dan pembahagian barang dan perkhidmatan juga telah mengalami perubahan (Wong, 2009:2).

Selain itu, keadaan sosial juga telah mengalami perubahan yang mendadak di mana komuniti setempat di ruang Wilayah Bandar Pulau Pinang amat memerlukan pengetahuan dan kemahiran yang baru. Komuniti setempat lebih menjurus kepada masyarakat yang berasaskan pengetahuan. Wilayah Bandar Pulau Pinang juga menunjukkan gambaran di mana amat memerlukan kapital manusia yang berpengetahuan tinggi khususnya dalam bidang sains dan teknologi. Masalah sosioekonomi yang sedang dihadapi oleh komuniti setempat semakin meningkat dan telah memberi kesedaran akan kepentingan dan sokongan daripada universiti. Pada masa yang sama, IPT seperti Universiti Sains Malaysia (USM), Universiti Teknologi Mara (UiTM) dan universiti-universiti yang lain yang terletak di dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang juga mampu menyumbang kepada bidang ekonomi kerana ekonomi berasaskan pengetahuan memerlukan elemen pengetahuan dan penyelidikan. Selain itu, USM yang merupakan IPT yang terletak di dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang telah berjaya mendapat gelaran 'Universiti APEX' daripada kabinet telah menerima pengiktirafan ini pada 27 Ogos 2008. Hal ini disebabkan kesediaan USM untuk melakukan transformasi dalam meningkatkan pencapaian akademik.

Kajian ini memperlihatkan dalam pertemuan oleh universiti dan bandar apakah sumbangan dan peranan USM melalui LUKS ke atas Wilayah Bandar Pulau Pinang kerana seperti di universiti bertaraf penyelidikan yang lain, BJIM telah dibentuk di USM dan telah menetapkan misinya untuk menjalinkan hubungan erat dengan pihak industri dan masyarakat di dalam pelbagai bidang bagi merealisasikan visinya sejak tahun 2008 lagi. Berdasarkan maklumat yang terdapat dalam laman web BJIM, USM pernah menjalankan banyak projek berdasarkan komuniti dan industri dengan mengutamakan elemen kelestarian dalam aspek ekonomi, sosial, budaya, pendidikan dan persekitaran untuk bersama-sama membangunkan dan mentransformasikan negara (BJIM, 2013). Selain itu, BJIM USM sendiri dikatakan mempunyai proses dan mekanisme yang tersendiri dalam melaksanakan projek-projek dan pelbagai jenis aktiviti LUKS (Untuk maklumat lanjut rujuk <http://icn.usm.my/index.php/bjim/deputy-vice-chancellor/note-from-dvc>).Berikutan dengan itu, telah wujud beberapa persoalan kajian berdasarkan perbincangan permasalahan yang telah dijelaskan sebelum ini.

Persoalan kajian yang dapat dirumuskan daripada isu dan permasalahan kajian ini adalah:

1. Adakah USM berperanan sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang melalui LUKS?
2. Bagaimana dan apakah sumbangan USM dalam pembangunan Wilayah Bandar Pulau Pinang melalui LUKS?
3. Bagaimanakah proses dan mekanisme yang digunakan oleh USM dalam menyumbang kepada LUKS?
4. Apakah hubung kait faktor-faktor yang menyumbang kepada LUKS?
5. Bolehkah proses dan mekanisme LUKS ini dijelaskan dalam suatu kerangka model deskriptif?

6. Dari sudut teori dan amalan perancangan, bolehkah penemuan di Wilayah Bandar Pulau Pinang diaplikasikan dalam konteks kawasan lain di Malaysia?

1.4 Objektif Kajian

Berpandukan isu dan permasalahan kajian di atas, kajian ini memberi tumpuan terhadap beberapa objektif berdasarkan persekitaran Wilayah Bandar Pulau Pinang dan USM sebagai status APEX dan penggubalan BJIM. Antara objektif kajian adalah seperti berikut:

1. Mengupas peranan dan sumbangan Universiti Sains Malaysia (USM) sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang dari sudut LUKS.
2. Menganalisis proses dan mekanisme yang digunakan oleh USM dalam menyumbang kepada LUKS sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang.
3. Membangunkan kerangka Model-model Deskriptif yang menjelaskan mekanisme- mekanisme dan proses-proses LUKS sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang.
4. Menganalisis hubung kait faktor-faktor yang boleh menyumbang kepada LUKS.

Objektif pertama adalah untuk mengetahui peranan dan sumbangan USM sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang. Hal ini penting bagi mengetahui gambaran sebenar peranan yang telah dimainkan dan impak daripada LUKS khususnya projek-projek advokasi awam yang telah dijalankan dalam konteks Wilayah Bandar Pulau Pinang.

Objektif kedua pula menganalisis proses-proses dan mekanisme-mekanisme yang digunakan oleh aktor USM dalam pertemuan bandar bersama aktor yang lain. Objektif ini diperlukan dalam melihat jenis-jenis proses dan mekanisme yang terlibat oleh USM dan pihak komuniti setempat dalam konteks LUKS untuk pembangunan bandar secara pesat.

Objektif ketiga adalah merumuskan gambaran sebenar model deskriptif yang menjelaskan proses-proses dan mekanisme-mekanisme dalam menjalankan LUKS di peringkat wilayah bandar Pulau Pinang. Pengkaji memberikan maklumat-maklumat yang telah diperolehi melalui kaedah kajian lapangan dalam membentuk model-model deskriptif tersebut. Pembinaan model-model deskriptif ini perlu dijadikan sebagai panduan kepada semua pihak yang terlibat dalam LUKS dalam ruang bandar.

Objektif keempat adalah menganalisis faktor-faktor yang telah dijayakan dan yang telah diabaikan oleh USM dalam menjadikan sesuatu projek-projek advokasi awam mengikut konteks LUKS yang telah dianalisis.

1.5 Kawasan dan Skop Kajian

Dalam kajian ini, Wilayah Bandar Pulau Pinang telah dipilih sebagai kawasan kajian kerana USM yang bertaraf APEX terletak dalam ruang geografi tersebut. Ruang wilayah bandar seperti Pulau Pinang menjadi salah satu kawasan yang sering berlaku perkembangan secara drastik dalam aspek pengangkutan dan penjelajahan, sering berlaku antara sempadan bandar utama dan kawasan sekeliling daripada pinggir bandar

dan luar bandar. Begitu juga ciri-ciri yang perlu ada pada sesebuah ruang wilayah bandar iaitu mempunyai visi, institusi pembangunan, kluster ekonomi yang efektif, kapital manusia dan juga peranan IPT yang tinggi terhadap pembangunan sosio ekonomi melalui aspek pengetahuan. Dalam wilayah Pulau Pinang, jumlah keseluruhan penduduk adalah berjumlah 1,350,671 orang. Wilayah Bandar Pulau Pinang boleh dirujuk sebagai sebuah kawasan Metropolitan kedua terbesar di Malaysia selepas Konurbasi Kuala Lumpur (Lembah Klang) dan juga bersempadan dengan Wilayah Ekonomi Koridor Utara (NCER).

Sementara itu, Wilayah Bandar Pulau Pinang memerlukan kepakaran dan pengetahuan daripada institusi pengajian tertentu khususnya daripada universiti. Hal ini kerana, dari segi perspektif geografi seperti yang dinyatakan oleh OECD (2010), peranan universiti adalah diperlukan untuk mentransformasikan sesebuah wilayah bandar khususnya melalui komuniti setempat. Sampel penyelidikan telah diambil daripada Bahagian Jaringan Industri Masyarakat (BJIM) USM kerana ia merupakan satu-satunya sampel formal yang memperlihatkan elemen LUKS.

Kajian telah memilih IPT USM sebagai kajian kes di Wilayah Bandar Pulau Pinang kerana ia telah dianugerahi status universiti APEX dan matlamatnya adalah untuk melihat sumbangannya ke atas pembangunan wilayah selain memberi pendedahan pendidikan. Penyelidikan ini hanya fokus USM dan bukan kesemua IPT supaya penyelidikan adalah berfokus. Dalam kajian ini, projek-projek LUKS USM adalah terdiri daripada keseluruhan wilayah bandar Pulau Pinang dan ia dapat dibahagikan

kepada kawasan bandar, luar bandar, pinggir bandar dan pembangunan lonjakan (*Leapfrog*) dalam mengetahui peranan dan sumbangannya. Selain itu, sesi temu bual telah dijalankan di pusat pentadbiran dan perkhidmatan universiti dalam memperoleh gambaran polisi-polisi perancangan ke arah LUKS khususnya dalam konteks wilayah bandar.

Pada masa yang sama, senarai jabatan kerajaan dan bukan kerajaan di Wilayah Bandar Pulau Pinang yang pernah menjalankan usaha penglibatan sama dengan USM telah dikumpulkan daripada Laporan projek komuniti BJIM, USM yang tidak diterbitkan dari tahun 2008 hingga 2010. Memandangkan proses dan mekanisme dalam mempraktikkan LUKS adalah penting, maka, penyelidik telah memperlihatkan proses dan mekanisme yang dipunyai oleh USM yang pada akhirnya berkaitan suatu model deskriptif yang akan dibentuk bagi menjelaskan keadaan sebenar proses dan mekanisme dalam mempraktikkan LUKS.

1.6 Kepentingan Kajian Terhadap Bidang Geografi

Kajian ini sebenarnya mempunyai kepentingan yang tinggi terhadap bidang geografi iaitu geografi bandar di mana telah menyerlah kepentingan peranan IPT dalam pembangunan wilayah melalui LUKS. Dalam pembangunan ruang wilayah, kini ekonomi yang berasaskan berpengetahuan dan keperluan tahap inovasi yang tinggi untuk pihak industri. Pada masa yang sama dalam ekonomi berdasarkan berpengetahuan komuniti setempat perlu meningkatkan taraf hidup dan perkara ini dapat menjurus kepada pembangunan wilayah. Di samping itu, kajian ini juga memberi satu gambaran

jelas bahawa universiti sebenarnya mempunyai peranan dan sumbangan penting bagi sesebuah wilayah bandar. Penyelidikan OECD oleh Ischinger dan Puukka (2009), telah membuktikan peranan universiti dalam mentransformasikan sesebuah wilayah bandar melalui libatsama dengan komuniti setempat khususnya dengan pihak industri (<http://www.changemag.org/May-June%202009/full-cities-regions.html>). Selain itu, kajian ini juga diharapkan dapat menjelaskan secara tepat proses dan mekanisme yang terlibat dalam menjayakan LUKS. Kajian ini juga selaras dengan hasrat untuk memartabatkan serta memperkasakan peranan universiti seperti yang termaktub dalam Pelan Strategik Pendidikan Tinggi Negara. Dalam era globalisasi ini, universiti bukan sahaja dirujuk sebagai gedung ilmu tetapi berperanan besar dalam mentransformasikan sesuatu ruang geografi.

1.7 Kaedah Kajian

Kajian ini telah menggunakan Kaedah penyelidikan Induktif dengan melihat kepada situasi sebenar pertemuan bandar, komuniti dan universiti dalam suatu projek advokasi awam dengan melihat fokus kepada USM. Strategik penyelidikan telah digunakan kerana Objektif-objektif kajian adalah lebih melihat kepada peranan dan sumbangan USM melalui LUKS dalam mentransformasikan Wilayah Bandar Pulau Pinang. Kajian ini telah menggunakan kaedah penyelidikan kualitatif iaitu temu bual secara mendalam, menganalisis kandungan dokumen dan temu bual kumpulan tumpuan. Bahan-bahan bacaan dan data-data rasmi yang diperlukan berdasarkan kajian telah diperoleh melalui kaedah analisis kandungan dokumen dan bahan bacaan. Data-data rasmi yang utama adalah data rasmi BJIM USM berkenaan LUKS.

Dalam penyelidikan ini, kaedah temu bual secara mendalam telah dijalankan dengan pihak-pihak terbabit seperti ketua-ketua projek komuniti USM, pihak pentadbir dan pusat perkhidmatan USM, ahli - ahli EXCO Wilayah Bandar Pulau Pinang dan pihak kerajaan dan juga bukan pihak kerajaan yang terlibat secara langsung dengan USM. Kaedah penyelidikan terakhir adalah kumpulan sasaran merangkumi komuniti yang terlibat dalam projek komuniti yang telah dipilih secara rawak. Sebanyak 28 projek komuniti dari kategori kawasan bandar, luar bandar, pinggir bandar dan kawasan pembangunan *Leapfrog* yang telah dikenal pasti telah dipilih secara rawak.

1.8 Analisis Data

Kesemua data yang telah diperolehi telah dianalisis mengikut kaedah analisis kandungan. Pada mulanya hasil kajian akan digunakan untuk menganalisis sumbangan libatsama oleh badan pentadbir utama USM dan libatsama dengan pusat perkhidmatan USM. Justeru itu, alat pengukur Spektrum Libatsama telah digunakan untuk melihat kepada tahap dan sumbangan pihak EXCO, badan kerajaan dan bukan kerajaan. Alat pengukur ini telah digunakan selepas ia telah dibuat pengubahsuaian untuk memperoleh hasil yang lebih baik. Seterusnya, adalah untuk mengukur sumbangan dan peranan projek-projek komuniti USM yang telah dipilih secara rawak iaitu mengikut kategori bandar, luar bandar, pinggir bandar dan pembangunan *Leapfrog* telah dianalisis dengan menggunakan alat pengukur REAP 2 LUKS.

1.9 Batasan Kajian

Kajian ini terbatas kepada beberapa bahagian. Antaranya ialah, batasan kajian dari segi kos dan masa. Hal ini menyebabkan penyelidik hanya mengkaji sebahagian wilayah Pulau Pinang daripada negara Malaysia. Di samping itu, penyelidik juga menghadapi masalah kerjasama dalam mendapatkan data dan maklumat khususnya daripada pihak kerajaan dan komuniti setempat. Pada masa yang sama, juga mengalami masalah dalam mendapatkan rekod-rekod yang lengkap khususnya daripada pihak-pihak tertentu yang terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam kajian ini.

1.10 Organisasi Tesis

Tesis ini terbahagi kepada lima bab. Bab satu merangkumi pengenalan kajian. Bab ini menjelaskan latar belakang masalah yang dikaji dan konteks kajian. Kepentingan dan objektif kajian juga turut dinyatakan dengan terperinci dalam bab ini. Akhir sekali, dalam bab ini dijelaskan tentang andaian, kepentingan kajian dan reka bentuk kajian yang digunakan oleh penyelidik dari awal hingga akhir kajian.

Bab kedua pula membincangkan dan menghuraikan teori konsep dan metodologi kajian. Bab ini menjelaskan teori dan model tentang peranan IPT dan proses dan mekanisme yang terlibat dalam libat sama IPT dengan komuniti setempat. Penjelasan teori di sini adalah meliputi keperluan dan peranan IPT dalam pembangunan wilayah bandar melalui LUKS. Bab ini juga telah menjelaskan berkenaan konseptual dan empirikal kajian dengan lebih jelas. Beberapa kajian lepas yang berkaitan dengan tajuk dan skop kajian ini juga dibincangkan sebagaimana seperti objektif yang telah ditetapkan. Selain

itu, pendekatan dan kerangka model kajian juga diperjelaskan. Pada masa yang sama sumbangan penulis terhadap elemen teori juga turut diperincikan. Justeru itu bab ini juga telah selitkan berkenaan latar Belakang IPT dan senario pembangunan wilayah melalui LUKS di negara Malaysia. Yang seterusnya juga telah dijelaskan berkenaan metodologi kajian, iaitu kaedah Kualitatif, strategi penyelidikan, serta istilah dan konsep yang digunakan. Selain itu, pensampelan, profil responden, ujian rintis dan kaedah analisis data juga diperincikan.

Dalam bab tiga latar belakang kawasan kajian, USM dan Projek Komuniti USM ini diperihalkan secara terperinci. Dalam bab ini telah diperbincangkan berkenaan latar belakang atau ciri-ciri kawasan kajian. Selain itu, bab ini juga menerangkan latar belakang dan ciri-ciri Wilayah Bandar Pulau Pinang. Pemilihan IPT USM sebagai sampel kajian juga dijelaskan. Pada masa yang sama, latar belakang umum berkenaan projek komuniti berbentuk LUKS akan diperjelaskan kepada pembaca dalam memahami konteks dan struktur projek berbentuk LUKS USM dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang.

Bab seterusnya iaitu bab keempat iaitu memberi fokus kepada Tadbir Urus, Proses dan Hasil. Dalam bab ini, hasil kajian untuk objektif yang pertama iaitu melihat kepada peranan dan sumbangan USM sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang dari sudut LUKS telah diperjelaskan di mana hasil dapatan peranan USM melalui libatsama dengan pihak EXCO, badan kerajaan dan badan bukan kerajaan juga diukur dengan menggunakan alat pengukur Spektrum Libatsama yang telah diubahsuai

dan juga alat pengukur REAP 2 dalam mengukur sumbangan projek-projek komuniti mengikut kategori kawasan bandar, luar bandar, pinggir bandar dan pembangunan *Leapfrog* yang dijalankan dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang.

Justeru itu, hasil kajian untuk objektif yang kedua juga akan diperjelaskan dalam bahagian ini di mana mengupas proses dan mekanisme yang digunakan oleh USM dalam menyumbang kepada LUKS sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang dan yang terakhir adalah hasil dapatan kajian objektif ketiga dan keempat kajian iaitu membina kerangka model deskriptif yang menjelaskan proses-proses dan mekanisme-mekanisme LUKS sebagai penggerak transformasi Wilayah Bandar Pulau Pinang dan merungkai hubungan faktor-faktor yang boleh menyumbang kepada projek LUKS USM dalam Wilayah Bandar Pulau Pinang.

Bab lima merupakan merangkumi rumusan, implikasi kepada teori dan konsep dan kefahaman mengenai bandar, komuniti, advokasi awam dan universiti. Dalam bab ini rumusan berdasarkan hasil kajian terhadap objektif-objektif kajian telah dihuraikan dengan teliti. Selain itu, implikasi kepada teori, konsep dan kefahaman mengenai bandar, komuniti, advokasi awam telah diperjelaskan. Kajian telah membuktikan bahawa universiti mempunyai peranan yang penting dalam pembangunan Wilayah Bandar Pulau Pinang.

1.11 Kesimpulan

Kesimpulannya, kajian ini diharapkan dapat menyumbang kepada semua pihak yang berkaitan secara langsung dan tidak langsung khususnya dalam bidang pembangunan wilayah melalui LUKS. Seterusnya adalah bab karya yang berkaitan dengan tema kajian yang meliputi hasil sumbangan kajian di dalam negara dan di luar yang saling berkaitan dengan tema kajian yang sedang dilakukan.